

נשים פורצות דרך ברכה צפירה, בתיה מקוב

Pioneering Women
Bracha Zefira, Batia Makov

שבט התשע"ב - 2/2012 - 886

בעול פרנסת המשפחה. היא עסקה במסחר וניהלה אחוזה גדולה שאותה חכרה מאציל רוסי.

בשנת 1890, בהיותה כבת חמישים, נודע לבתיה מקוב על התארגנות חברת "מנוחה ונחלה", שהוקמה בוורשה במטרה להקים יישוב בארץ ישראל. היא נתפסה לרעיון הציוני בכל מאוזה, מכרה את עסקיה בחוץ לארץ וקנתה נחלה בת 240 דונם במושבה רחובות. היא עזבה את בעלה, שהתנגד בחריפות לרעיון, ועלתה עם חמישה מילדיה הקטנים לארץ ישראל.

בחורף 1890 הייתה בתיה מקוב האישה היחידה שנכחה באסיפה הראשונה של בעלי הנחלות ברחובות. כאישה לא יכלה להיבחר כחברת ועד, אולם היא השתתפה באופן פעיל בניהול המושבה, ואף חתמה על מסמך היסוד להקמת המושבה. אנשי הוועד תיארו אותה כ"אשת חיל במלוא מובן המילה", והיא נבחרה לארח בביתה את בנימין זאב הרצל, כאשר הגיע לביקור ברחובות בשנת 1898.

למרות המצוקות הרבות והמצב הכלכלי הדחוק, ניהלה בתיה מקוב את עסקיה בהצלחה וביד רמה. "כרם בתיה מקוב" היה מן הטובים במושבה, והיא הקימה בחצרה את התנור הראשון לאפיית לחם, אשר שימש את כל המשפחות ברחובות. בתיה מקוב הובילה את מרד הצעירים במושבה נגד קבלת תמיכה מהברון רוטשילד - שהייתה כרוכה בקבלת מרות של פקידיו - ואפילו בנתה יקב במושבה כדי לא לשלוח את הענבים ליקב של הברון.

בתיה מקוב נמנית עם השורה הראשונה של הנשים המיוחדות והחזקות של תקופת העלייה הראשונה. היא נפטרה ברחובות בשנת 1912.

תודה לרשות לקידום מעמד האישה במשרד ראש הממשלה על כתיבת דברי המבוא, לד"ר רונית סתר ולד"ר גילה פלם על תרומתן לכתיבת הערך ברכה צפירה, ולמר ישראל מקוב על תרומתו לכתיבת הערך בתיה מקוב.

תיאור הבולים

את הדיוקנאות בבולים ציירה רוטי אל חננ. בשבול של בול ברכה צפירה נראה קטע מתוויו השיר "אם ננעלו" (לחן עממי למילותיו של שלום שבזי).

בשבול של בול בתיה מקוב נראה תצלום מעובד של רחוב יעקב ברחובות, התרנ"ב (1892). באדיבות הארכיון לתולדות רחובות.

ניצי שאיפתן של הנשים בארץ ישראל לשוויון מגדרי ניכרו כבר בתקופת העלייה הראשונה, כשחלקן בחרו לעסוק בענייני הציבור, בעבודה חקלאית או במקצועות לא שגורתיים. אף על פי כן, בדפי ההיסטוריה מקומן נפקד - הן פעלו בעולם רווי דעות קדומות ומפלה נשים, אך במאבקן למימוש עצמי ולשוויון הזדמנויות הן גם פילסו דרך ושימשו דוגמה והשראה לאחרות. מדינת ישראל אימצה את ערך השוויון כערקון-על, וכבר בתחילת דרכה חוקקה כנסת ישראל את החוק לשיווי זכויות האישה, הקובע שוויון מלא בין האישה לבין האיש.

שיתוף נשים במוקדי ההשפעה עדיין לא מוצה, אך בזכותן של פורצות הדרך התחוללה מהפכה חברתית שקטה, שקידמה שוויון מגדרי ושנתנה את פני החברה.

ברכה צפירה

הזמרת ברכה צפירה נולדה בירושלים בשנת 1910 להורים שעלו מתימן. היא התייתמה בגיל צעיר, גדלה אצל משפחות שונות בירושלים ואחר כך עברה לכפר הילדים "שפיה", שם התגלתה ככשרון מוסיקלי וכן כבעלת רפרטואר עשיר של מוסיקה של עדות ישראל. עם השלמת לימודיה שם החלה להופיע כזמרת בתיאטרון הארץ ישראלי ובתיאטרון הקומקום, שעודדו אותה להמשיך את לימודיה בתיאטרון ובמוסיקה.

ברכה צפירה יצאה בשנת 1929 ללמוד משחק בברלין, שם פגשה את הפסנתרן והמלחין נחום נרדי, שליווה את שיריה המזרחיים בליווי פסנתרני-מערבי. השניים הופיעו בקונצרטים משותפים באירופה ובארץ ישראל בהצלחה חסרת תקדים. היא הייתה הראשונה מבין הזמרות התימניות שהפכו לכוכבות-על. קולה העשיר, בעל הגוון הייחודי, כבש את המאזינים. ביצועיה לשירי ביאליק - שלהם הותאמו לחנים מזרחיים - ולשירים המסורתיים של התימנים, הספרדים והפרסים שהכירה, הביאו למפנה בתולדות הזמר העברי ולפריצת הדרך עבור זמרות מזרחיות ועבור המוסיקה המזרחית. ברכה צפירה עבדה עם מלחינים רבים בארץ ישראל, והרפרטואר שלה, קולה ואישיותה היוו מקור השראה לסימפוניות וליצירות קאמריות של גדולי המלחינים הישראליים, חתני פרס ישראל.

בשנת 1966 קיבלה ברכה צפירה את פרס אנגל על תרומתה להחדרת הלחן המזרחי למוסיקה בישראל. בשנת 1978 פרסמה את ספר שיריה "קולות רבים: אצילותה של השתייכות מחייבת" (מסדה). היא נפטרה בשנת 1990.

בתיה מקוב

בתיה לבית אפל נולדה בשנת 1841 בבריסק שברוסיה הצארית. היא נישאה לאברהם ועברה להתגורר בכפר טרספול, שם נולדו לבני הזוג עשרה ילדים. אברהם עסק בלימוד תורה ובתיה נשאה

עיצוב בולים, מעטפות וחותמות: רוטי אל חננ
Stamps, Envelopes & Cancellations
design: Rutie El Hanan

Pioneering Women - Bracha Zefira, Batia Makov

Early signs of women's aspirations for gender equality in Eretz Israel were apparent as far back as the First Aliyah, as some chose to take part in public affairs, agricultural work or non-conventional professions. Although the pages of history have not granted them their proper place – they operated in a world of preconceptions and discrimination against women, their fight for self-realization and equal opportunity cleared a path and inspired others.

The State of Israel embraced equality as a core principle early on and just three years after the establishment of the State, the Knesset passed the Women's Equal Right Law of 1951, guaranteeing equal treatment of women and men.

Women have yet to be fully included in society's most influential bodies, but the efforts of these pioneering women set a quiet social revolution in motion, furthering gender equality and changing our society.

Bracha Zefira

Singer Bracha Zefira was born in Jerusalem in 1910 to parents who immigrated from Yemen. After being orphaned at a young age, she was raised by a number of families in Jerusalem before moving to the Shfeyah Youth Village boarding school. While at Shfeyah she was discovered to be a gifted musician with a rich repertoire of songs originating in several Jewish ethnic groups. After completing her studies she began appearing as a singer with the Eretz Israel Theater and the Kumkum Theater, where she was encouraged to continue her theater and music studies.

In 1929 Bracha Zefira traveled to Berlin to study theater, where she met pianist and conductor Nahum Nardi, who played Western piano accompaniments to her Middle Eastern songs. Their performances in Europe and Eretz Israel met with unparalleled success. She was the first super star among Israel's female singers of Yemenite descent, captivating listeners with her rich voice and unique timbre. Her renditions of Bialik poems, set to Middle Eastern melodies, and of the traditional Yemenite, Sephardic and Persian songs she knew brought about a turning point in Israeli music and constituted a breakthrough for Middle Eastern singers and Middle Eastern music.

Zefira worked with many of the composers in Eretz Israel and her voice, repertoire and personality inspired symphonies and chamber music by Israel's greatest composers, Israel Prize recipients.

In 1966 Zefira was awarded the Engel Prize for her contribution to introducing Middle Eastern melody into Israeli music and in 1978 she published a book of her songs entitled "Many Voices: the Nobility of Obligated Belonging" (Masada Publishing). Bracha Zefira passed away in 1990.

Batia Makov

Batia Makov, nee Apel, was born in 1841 in the town of Brisk in Czarist Russia. She married Avraham and moved to the neighboring Polish town of Terespol, where she bore 10 children. Avraham studied Torah while Batia supported the family. She dealt in trade and managed a large estate that she leased from a Russian nobleman. In 1890, when she was nearly 50, Batia Makov learned of the "Munucha VeNachala" organization which had been founded in Warsaw and planned to establish a town in Eretz Israel. She embraced the Zionist ideal wholeheartedly, sold her businesses in

חותמת אירוע להופעת הבול SPECIAL CANCELLATION

Russia and purchased a 240-hectare parcel of land in the newly founded town of Rehovot. She left her husband, who strongly opposed the idea, and immigrated to Eretz Israel with five of her young children.

In the winter of 1890, Batia Makov was the only woman to participate in the first meeting of Rehovot land owners. As a woman, she was not entitled to be elected as a committee member, however she played an active role in managing the town and even signed the document that established its existence. Committee members described her as "a woman of valor, in every sense of the word" and she was selected to host Theodor Herzl in her home when he came to visit Rehovot in 1898.

Despite hardships and the hard-pressed economic situation, Batia Makov managed her businesses successfully and fearlessly. The Batia Makov Vineyard was among the best in town and she built the community's first bread oven in her courtyard, serving all residents. Batia Makov led the young people of the town in their fight against the patronage of Baron Rothschild, which entailed yielding to the authority of his representatives, and even built a winery in Rehovot to avoid having to send local grapes to the Baron's winery. Batia Makov was at the forefront of the unique strong women of the First Aliyah. She passed away in Rehovot in 1912.

We would like to thank the Authority for the Advancement of the Status of Women in the Prime Minister's Office for writing the introduction; Dr. Gila Flam and Dr. Ronit Seter for their contributions regarding Bracha Zefira; and Mr. Israel Makov for his contribution regarding Batia Makov.

Description of the Stamps

The portraits in the stamps were painted by Rutie El Hanan. The Bracha Zefira stamp tab features a section of the sheet music for the song "If Doors were Locked" (folk tune, lyrics by Shalom Shabazi).

The Batia Makov stamp tab features a refinished photograph of Yaakov Street in Rehovot, circa 1892, courtesy of the Rehovot Historical Archive.

השירות הבולאי - טל: 076-8873933
שדרות ירושלים 12, תל-אביב יפו 68021
The Israel Philatelic Service - Tel: 972-76-8873933
12 Sderot Yerushalayim, Tel-Aviv-Yafo 68021
www.israelpost.co.il * e-mail: philserv@postil.com

Issue: February 2012
Stamps Designer: Rutie El Hanan
Stamp Size: 30 mm x 40 mm
Plate nos: 857, 858 (2 phosphor bars)
Sheet of 15 stamps, Tabs: 5
Printers: Cartor Security Printing, France
Method of printing: Offset